

קונטרס

נועם שיח

שיעורי

הגה"צ אבדק"ק וד"מ

קדאסנא

שליט"א

שיחה נעימה

פרשת ויצא שנת תשפ"ו לפ"ק

שיעור הלכה

דיני פת עכו"ם (י)

גליון קע"ט

בעזהש"ת

שיעורי הלכה ולקט שיעורי אגדה

שנאמרו ע"י

הגה"צ אבדק"ק ור"מ שליט"א

בבית מדרשינו

קהל עדת קראסנא

ב"פ יצ"ו

1601 44th Street
Brooklyn, NY 11204

אפשר להשיג הגליון

בבית מדרשינו

לקבל הגליון באימעייל,

להערות ולהארות, נא לפנות

noiYamsiach@gmail.com

לתרומות ולנדבות

נא לפנות לאימעייל הנ"ל

וזכות הרבים יהא תלוי בו

עיצוב ועימוד:

סוף פסוק:

02-3131476

כל הזכויות שמורות

© Copyright 2026

עץ "חיים" הוא למחזיקים בה

גליונות "נועם שיח" להפצת דבר ה' זו הלכה
נתנדבו ע"י הגבר שם עול לעצמו להחזיק ולפאר
מריצי התורה ולומדיה

ה"ה הרבני הנגיד

מו"ה חיים הלוי מייזעלס הי"ו

לעילוי נשמת הוריו

מו"ה ר' יעקב ארי' בן מו"ה ר' מרדכי צבי הלוי ע"ה

נלב"ע כ"ח אב שנת תשס"א לפ"ק

וזוגתו מרת צירל בת מו"ה ר' משה הלוי ע"ה

נלב"ע י"ז חשוון שנת תשנ"ג לפ"ק

ת. נ. צ. ב. ה.

תוכן הקונטרס

ה..... דרוש לפרשת ויצא

ט..... שיחה נעימה

טז..... דבר הלכה

טעם האיסור של פת עכו"ם + בכלל האיסור
גם עמים שאינם עובדים עבודה זרה, וגם כשאין
חשש חתנות + דין פת של ישראל מומד ומחללי
שבת בפרהסיא + עיסה של ישראל שאפאה
עכו"ם + איזה דברים נקראים פת לענין זה + פת
הבאה בכיסגין – מיני מזונות + פת פלטר + עשרת
ימי תשובה, ולכבוד שבת ויו"ט

דרוש לפרשת ויצא

ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וגו' (בראשית, כח, יב).

בגמ' שבת פח.), ועוד יש להבין מה טעם לא הראו זאת לא לאברהם ולא ליצחק אלא דוקא ליעקב.

עוד כתיב בפרשה ויירא ויאמר מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים (בראשית כח, יז). ובמדרש (בר"ה, ס"ט ז') מלמד שהראה הקב"ה ליעקב ציהמ"ק צנוי וחריץ וצנוי וכו'. ואריך להבין ג"כ דבר זה, מדוע לא הראה זאת הקב"ה לא לאברהם ולא ליצחק אלא ליעקב.

ובמד"ר (בראשית, ס"ח י"ב) ויחלום והנה סלם זה סיני (סלם בגימט' סיני), מוצב ארצה ויחלום צתחתית ההר (שמות טז, יז), וראשו מגיע השמימה, וההר צוער צאש עד לצ השמים (דברים ז, י"א).

ויצ"ב למה הראה הקב"ה ליעקב בחלומו דוקא מעמד זה של קבלת התורה ולא שאר דברים נשגבים כמו קריעת ים סוף וירידת המן וכדו'. וגם מה הענין שהראו לו את הכפיה הר כגיגית הנרמז ב'ויחלום צתחתית ההר' (כמוצא

בעת נסיון העקידה נטל הקב"ה מאברהם אבינו את כל מדרגותיו הגדולות

את צנו יחידו לעולה כאשר צויה לו ה', הלא כבר נתנסה עד הנה בהרבה נסיונות ועמד צולס ולא היה לו עוד שום אהבה ויראה זולתי

וי"ל צהקדם מה שכ' בצפה"ק קדושת יו"ט (ר"ה אות א') לצאר מה היה הנסיון הגדול כ"כ של אברהם אבינו שהלך להעלות

אהבת ויראת הצורא, וכבר ציטל ממנו את כל אהבת הגופניות וכל העוה"ז שלו היה כאפס וכאין נגד עבודת ה', ואם אמר לו הקב"ה לשחוט את צנו מהו החידוש הגדול שיעמוד אצרהם צנסיון הזה.

וְתִי' כִּי רָאָה הַקֶּבֶ"ה לְזֻכּוֹת לִזְרַעוֹ
אחריו לדורות עולם ע"י נסיון גדול וחדש אשר עוד לא נהיה כזאת, אשר עי"ז גם אנשים פשוטים כערכנו יהיו יכולים לעבוד השי"ת צמסירות נפש, ועל כן לקח הקב"ה מאצרהם אצינו את כל מדרגותיו אשר היו לו מקודם, למען ישאר כמו איש פשוט אשר מתחיל רק עתה לעבוד את הצורא ית"ש, ולאיש פשוט כזה צוודאי הנסיון הוא גדול מאוד לשחוט

את צנו יחידו אשר אהבו צכל לצנו ונפשו.

[ועפ"ז מוזן מה שראינו צכל הדורות שדווקא האנשים הפשוטים מאוד מסרו עצמם על קידוש שמו יתצ"ש, כמש"כ החסיד יעצ"ץ (נפסרו אור החיים פ"צ), וזה זכו מכח אציהם אצרהם שצעת העקידה היה צמדריגה פשוטה כנ"ל והוא הנחיל זאת לזרעו אחריו].

וְבִזְזָה מִצָּאָר אֶת הַפ' וִירָא אֶת הַמָּקוֹם מִרְחוֹק (צראשית כב, ד), מקום מרמז על הקב"ה שהוא מקומו של עולם, מרחוק, שהרגיש וראה את עצמו שהוא מרוחק מהקב"ה, משום שאצדו ממנו מדרגותיו ושלימות נפשו, עי"ש צדצה"ק.

הקב"ה כפה הר כגיגית בעת קבלת התורה כדי שיוכלו בנ"י להחזיק בתורה בכל מצב שהוא

כגיגית, הלא כבר הקדימו ישראל נעשה לנשמע. ותי' התוס' דשמא יהיו תוורים כשהיו רואים האש הגדולה. ולפי הנ"ל י"ל דגם כאן

וְהוֹסִיף ע"ז הַעֲצֵי חַיִּים (חג השבעות אות כ') לתרץ קושית התוס' (שצת פת. ד"ה כפה) מה היה הצורך צכפיית ההר

עשה ה' ככה להם להגדיל הנסיון, שלקח מהם אז את כל המדריגות שהשיגו בקרבתם לפני הר סיני, ונעשו כאנשים פשוטים, וכפה עליהם ההר כגיגית שיקבלו התורה הק' גם באופן כזה. והטעם הוא בכדי שכל הדורות שאתריהם יוכלו ג"כ לקיים התורה"ק, וגם אנשים פשוטים שהם בצחי' 'ויתיצבו בתחתית ההר' ג"כ יוכלו להחזיק עצמם ע"י התורה הק', עיי"ש.

וייש' להוסיף שזה כלול צחי' של תוס' הנ"ל שהכפיה היה כדי שלא יחזרו בהם מפחד האש הגדולה. ד'האש הגדולה' מרמז על האש של הנסיונות הצוערת בכל הדורות, וכמ"ש בגמרא (קידושין פא.). את נורא ואנא בשרא, ע"כ שפיר כפו עליהם ההר כגיגית שיהיה להם תמיד הכח להחזיק ולקיים את התורה גם צעת הנסיונות הגדולים שיעצרו עליהם.

הקב"ה חיזק לב יעקב בלכתו לבית לבן שבבל מקום ומצב יוכל לקשר עצמו אל ה' אלוהיו

והנה יעקב אבינו היה איש חס יושב אוהלים, צאהלה של תורה, והיה במדרגה גדולה, ועתה כאשר הלך לבית לזן הרשע אשר שם לא היה לו פנאי ללמוד מאומה, וכמבואר במדרש (בר"ר ע"ד י"א) דלחד מ"ד אמר שם יעקב רק ט"ו קאפיטלאך שיר המעלות שצתהילים.

ע"ב הקדים הקצ"ה והראה ליעקב מראה של קבלת התורה, שמעשה אבות יהיה סימן לזנים, שיוכלו בני ישראל להחזיק מעמד

בכל מצב שהוא, וגם בזמן שבני"י יהיו צין העכו"ם בגלות יוכל איש פשוט מאוד, א תהלים איד, לחזק עצמו ע"י קיום התורה והמצוות.

ולבן הראה הקצ"ה ליעקב סולם מוצב ארצה שרומז על ענין 'ויתיצבו בתחתית ההר', לרמז לו שגם הדורות הבאים שיהיו נמצאים בשפל המדרגה יוכלו ג"כ להתחזק ע"י התורה"ק.

ועפ"ז מוזן שפיר מה שדווקא יעקב אבינו מתוך ג'

האצות הק' הוא זה שזכה להיות נוכח במעמד קצה"ת, כמבואר ברבינו בחיי (פ' יתרו נשם המדרש) עה"פ ויחן שם 'ישראל' נגד ההר (שמות יט, ז), שזה רומז על ישראל סבא.

בי צעת שצנ"י ראו ענין כפיית ההר כגיגית נשצר לצם צקרצם למה עשה ה' להם כזאת, הלא אמרו כולם כאחד נעשה ונשמע. ויעקב אבינו שהיה באותו מעמד חיזק את לצם, שאדרבה כל זה עשה ה' רק כדי ליתן כח

לצנ"י בכל הדורות שיוכלו להחזיק מעמד בכל הזמנים, ואפי' צומנים הקשים כפי אשר הראה לו הקצ"ה במראה החלום כשהלך לצית לצן.

ומצעים זה מוצן גם כן מה שהראה הקצ"ה ליעקב דווקא

את צית המקדש כשהוא צנוי וחרצ וכל הגלות עד שיצנה שוב, לרמוז ליעקב אבינו צענה שהלך לגלות, אשר בזכותו יזכו גם צנ"י לדורותיהם לקיים התוה"ק גם צמשך ימי גלותם, עד שיצנה צית המקדש צמהרה צימינו.

שיחה נעימה

א'

הטעם לקריאת שם הפרשה תולדות ולא פרשת יצחק

בספר **אמונת עיתך** להמשגיח הגה"צ רבי משה וואלפסון זצ"ל, מבאר מדוע נקרא שם הסדרה פרשת **תולדות**, הלא היה יותר נכון לקרוא פרשת **'יצחק'** ע"ש הכתוב ואלה תולדות יצחק וכו' ומ"ש מפר' נח שגם שם כתוב ואלה תולדות נח, וקורין לפרשה נח ולא תולדות.

ומביא על פי מה דאיתא בספר **ייטב לב** (פר' ראה) מעשה שהיה בזקנו הרה"ק **בעל ישמח משה זי"ע** שאמר דברי תורה ואח"כ ציוה לבנו רבי אלעזר ניסן זצ"ל לומר גם הוא תורה, ואח"כ ציוה לנכדו הייט"ל שיאמר גם כן דבר תורה. וגילה להם הישמח משה טעם הדבר - דהנה איתא בגמרא (ב"מ פה.) דכשיש שלושה דורות של תלמידי חכמים שוב אין התורה פוסקת מפי זרעם דכתיב לא ימוש מפך ומפי זרעך ומפי זרעך אמר ה' מעתה ועד עולם. **והתוס'** (ב"ב נט. ד"ה והחוט המשולש) כותב דהא דאמרינן והחוט המשולש לא במהרה ינתק הוא דוקא כששלשתן ראו זה את זה. ולפי דעת הישמח משה צריך גם שידברו דברי תורה ביחד.

והנה לא מצינו בתורה זמן שחיו כל השלושה אבות ביחד רק בפרשת תולדות בשלושה פסוקים, (כה. כו. כח.) שהתורה מבשרת אז על לידת יעקב, ואח"כ כבר כתוב ויזד יעקב נזיד, שנפטר אברהם אבינו ויעקב בישראל עדשים ככתוב ברש"י. א"כ ע"י שלושה פסוקים אלו שבהם חיו האבות יחד ולמדו תורה יחדיו, עי"ז הובטח כלל ישראל שהתורה לא תשתכח מפי זרעם עד עולם, ולפיכך נקראת

הפרשה פרשת תולדות כי ע"י המבואר בפרשה זו זיכו האבות הק' לתולדותיהם אחריהם את קיום התורה לעולם. ע"כ.

והיא מידה טובה הראויה לכל אב לבנים ולנכדים לעשות, שכשיושבים יחדיו ג' דורות מבני המשפחה האב ובניו ובני בניו, שיאמר אז כל אחד מהם דבר תורה, כדי שבאופן זה יתקיים ההבטחה של לא ימושו מפיק וכו' עד עולם. והענין הוא לאו דוקא אם אומרים אז דרוש או הלכה, אלא גם נכלל בזה אם אומר האב לבניו דבר מוסר או הדרכה לעבודת ה', ומה טוב ונכון הדבר, שהאבות ידריכו את בניהם בדרך ה' גם בגדלותם אחר נישואיהם, למען ילכו תמיד בדרך טובים.

ב'

מדע הוצרך יעקב אבינו לקבל את הברכות דווקא בדרך של מרמה

ראיתי דבר נחמד בספר **אמת ליעקב** להגאון רבי יעקב קאמינצקי זצ"ל ראש ישיבת תורה ודעת. דהנה יעקב אבינו קיבל הברכות מיצחק אביו באופן של מרמה, ויעקב לא רצה לעשות זאת בתחילה כמבואר בהמשך הפסוקים, ועשה זאת רק מפני ציווי אמו, שעשתה זאת על פי הדיבור, כפי שאונקלוס מתרגם (בראשית כז, יג) שכן נאמר לה בנבואה.

וצריך להבין, וכי לא היתה אפשרות אחרת לפני הקב"ה שיעקב אבינו יקבל את הברכות מבלי שיצטרך להוציא דבר שקר מפיו. ומדוע הוצרכו מן השמים לסבב זאת באופן זה אשר גרם לעשו לכעס רב ולבכיות אשר מהם אנו סובלים עד עצם היום הזה. ובפרט שיעקב אבינו היה עמוד האמת בעולם וכדכתיב **תתן אמת ליעקב** (מיכה ז'), ומדוע הכריחו אותו מן השמים לעשות מעשה מרמה.

הנסיונות של אברהם אבינו היו בדברים שהיו נגד טבעו ומידתו

ומבאר דהנה כל האבות הק' ניסה אותם הקב"ה בנסיונות לבחון את מידת יראתם ואהבתם השלימה לה'. ואברהם אבינו שנתנסה בעשרה נסיונות ועמד בכולן, כל נסיונותיו היו דווקא בדברים שהיה צריך לעשות אותם נגד טבעו ודרכו. דמה שישב על פתח האוהל כחום היום ביום השלישי למילתו כדי להכניס אורחים לא נכלל בנסיונות לפי כמה מהמפרשים, דדבר זה לא היה נגד טבעו של אברהם אבינו, דאדרבה בער בו כאש הרצון התמידי שלו לגמול חסד עם הבריות, וכפי שמפרש הרה"ק בעל נועם אליעזר מסקולען זי"ע עה"פ 'והוא יושב פתח האוהל כחום היום' (בראשית יח, א), היינו שבער לו 'היום', מה שלא הצליח עוד ביום הזה לעשות שום חסד עם אורחים, וא"כ זה עדיין לא יקרא בשם נסיון אצל אברהם אבינו.

אלא הנסיון האמיתי של אברהם אבינו היה כאשר הוצרך לעשות את רצון ה' בדבר שהוא היפך מטבעו ומידותיו. דהנה אברהם אבינו היתה מידתו מידת החסד, כמש"כ (מיכה ז) 'חסד לאברהם'. שהוא זה אשר גילה בעולם מידת טובו וחסדו של הקב"ה, ע"י מעשי החסד שלו עם הבריות. ולכן כשבא הקב"ה לנסותו אם ירא אלוקים הוא, ציוה עליו לעשות דברים בהיפך ממידתו, ומצוה עליו 'לך לך מארצך ומבית אביך', ואברהם אבינו הרחמן משאיר מאחוריו את אביו הזקן על אף גודל רחמנותו, רק מפני שכך ציוה לו ה'. וכן בגירוש ישמעאל בנו, הוא דבר שלא היה לו חשק לעשותו, שנראה כאכזריות לגרש בנו מביתו, אך הוא עמד בנסיון זה גם כן וכבש טבעו למען רצון ה'.

והעולה על כולנה היה נסיון העקידה אשר היה צריך להקריב את בנו יחידו לקרבן עולה לה', בנו אהובו אשר נולד לו למאה שנה, והיה זה ההיפך הגמור ממה שאברהם אבינו לימד תמיד דעת את כל באי עולם שהקב"ה הוא רחום וחנון, ואין חפץ ה' לעבדו במעשי

עובדי אלילים שמקריבין את בניהם, ועכשיו הוא בעצמו נצטוו לעשות את ההיפך מכל זה, ולהעלות לעולה על גבי המזבח את בנו יחידו אשר אהב טרם שהעמיד תולדות. ולכן רק עתה כאשר עמד בגבורה גם בנסיון זה, אז אמר לו המלאך מן השמים 'עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה' (בראשית כב, יב).

הנסיון של יעקב היה דווקא לעשות רצון ה' בהיפוך מטבע האמת שלו

וכן היה אצל יעקב אבינו שהקב"ה ניסה אותו גם כן לעשות את רצונו שלא לפי דרכו ומידתו, כי יעקב היה מצוין בתכלית מידת האמת, ושנא ותיעב את השקר תמיד מכל וכל, ולא היה מסוגל להוציא שום דבר שקר מפיו. וכשרצה הקב"ה לנסותו ניסהו בדבר זה דווקא, שנצטוו בנבואה ע"י רבקה שיקח הברכות דווקא באופן של רמיה ושקר. והוצרך לעשות זה במסירות נפש ממש נגד כל טבעו ומהותו, כדאיתא במדרש (בראשית רבה ס"ה, י"ט) שכאשר נכנס יעקב אצל אביו לקחת הברכות זימן הקב"ה שני מלאכים, אחד מימינו ואחד משמאלו של יעקב והיו אוחזין בו שלא יפול מפחד, כי לא היה יכול להוציא מפיו דברים שנראים כאינם אמת ולומר 'אנוכי עשו בכורך' וכו'.

[ומטעם זה אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע שבלייל פסח שחל בשבת אומרים 'שלום עליכם', ושלא כמנהג רבים שאין אומרים זה. דהזמן שיעקב אבינו קיבל הברכות מיצחק אבינו היה בליל פסח, דהשני גדיי עיזים שהביא למאכלו היה אחד לפסח ואחד לחגיגה (כמובא ברש"י בראשית כ"ד, ט', בשם פרקי דרבי אליעזר) ועי"ז זכו אז כלל ישראל לדורותיהם לברכות הנשגבות של ויתן לך וכו', וכיון שהמלאכים סייעו אז ליעקב שיוכל לקבל הברכות ע"כ בלילה הזה צריכים לקבל את פניהם כראוי ולהודות להם.]

הנסיון של יצחק אבינו יהיה לעתיד לבוא בעת שילמד סגוריא על בני ישראל

ולפי"ז יש לבאר גם בענין הנסיון של יצחק אבינו, דהנה מעשה העקידה לא היה נסיון גדול עבורו, דהרי מידתו היתה מידת הגבורה והיראה 'פחד יצחק', וכל מגמתו היתה תמיד למסור את נפשו על קידוש ה', וא"כ מה היה הנסיון האמיתי של יצחק אבינו.

ואומר הגאון רבי יעקב זצ"ל דאולי עיקר הנסיון של יצחק יהיה לעתיד לבוא כאשר יעשה היפך ממידתו, וכמובא בגמרא (שבת פט:): דהקב"ה יאמר לאברהם אבינו בניך חטא, ויאמר אברהם ימחו על קדושת שמך, וכן יאמר יעקב, ורק יצחק אבינו לא יסכים לזה, ויטען לפניו - רבונו של עולם בני ולא בניך וכו' וימליץ טוב עליהם כמו שכתוב שם בגמ' כל החשבון - אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עלך כו' והוא יצילם מעומק הדין. וזה ההיפך ממידתו, שכן לפי דרכו והנהגתו של יצחק תמיד במידת הדין היה צריך לומר כמו שאר האבות, ואילו כאן אדרבא הוא יעמוד ויבקש רחמים עליהם, ואף יקבל על עצמו את כל חטאתם וילמד סגוריא עליהם, זהו הנסיון הגדול של יצחק אשר יעמוד בו לעתיד לבוא ויפעל את ישועתן של ישראל. ע"כ.

והגה"ק **מסאטמאר** זי"ע היה מפרש מה שאומרים בזמירות של של"ס **'פחד יצחק משפטנו האירה'**, אשר דווקא לעתיד לבוא בשעת הדין, בעת תוקף משפטנו, אז יאיר לנו יצחק אבינו אשר מידתו היא מידת הגבורה, והוא יוציא לאור דיננו.

ג.

מדוע לא הלך יעקב תיכף לבית לבן לישא אשה

ברש"י סוף פרשת ויצא (כח, ט) מביא החשבון של שנותיו של יעקב אבינו ומוכיח שבע"כ לא הלך יעקב אבינו תיכף לבית לבן לאחר ששלחה אותו אמו, אלא הלך תחילה לעסוק בתורה בבית

מדרשו של עבר במשך י"ד שנה, ורק אח"כ הלך לחרון לקחת לו משם אשה.

וכבר הקשו המפרשים מדוע לא הלך יעקב אבינו מיד לבית לבן כציווי אביו ואמו, הלא כבר היה אז בן ס"ג שנים, ועד עכשו היה יושב אוהלים ועסק בתורה כ"כ הרבה שנים, ט"ו שנים למד אצל אברהם זקנו ואח"כ אצל יצחק אביו, וכעת בוודאי כבר הגיע הזמן שישא אשה ויעמיד שבטי י-ה, ומדוע היה נחוץ לו כ"כ ללכת עתה ללמוד בבית מדרשו של עבר, ולהתעכב שם עוד י"ד שנה.

בבית מדרשם של שם ועבר למדו כיצד להשאר צדיקים גם בסביבת רשעים

ומתרץ הגאון רבי יעקב קאמינעצקי זצ"ל בספרו **אמת ליעקב**, דאכן עד עכשו קיבל יעקב תורה מפי אברהם ויצחק, אולם עתה בלכתו לבית לבן היה צריך לקבל תורה מפיו של עבר דייקא. דהתורה של שם ועבר היה שונה לגמרי מתורתם של אברהם ויצחק. דהאבות הק' היו יושבים בישיבה בארץ ישראל ומרביצים תורה לכל הבא להסתופף בנחלת ה', ובישיבתם היו לומדים אמונה ועבודת ה' בתוך סביבה ראויה של מבקשי ה' בלי השפעת הסביבה כלל.

אבל לא כן היה אצל שם ועבר. דהנה שם שהיה בנו של נח ניצל לא רק מהמבול עצמו, אלא שגם נשמר וניצל מההשפעה הרעה של אנשי דור המבול המושחתים. וכן **עבר** שנולד והיה חי בימי דור הפלגה שמרדו בקב"ה, לא הלך בדרך חטאים הללו ונשמר מהם מאד ונשאר בצדקותו. וזה היה מעלתם המיוחדת של שם ועבר, שהיו שרידים מדורות מושחתים מאד, ועכ"ז ידעו היטב כיצד להחזיק בצדקתם גם בתוך סביבה גרועה.

ולכן יעקב אבינו שהלך עתה לבית לבן מקום הקליפות והטומאה, והיה צריך להעמיד שם י"ב שבטי י-ה, הוא היה צריך ללמוד דוקא **מעבר**, כי התורה שלמד אצל אברהם ויצחק סגי בשביל סביבה טובה שהיה לו בארץ ישראל, אבל כשהולכים לבית

לבן הארמי אשר הוא וכל אנשי מקומו הם רמאים ורשעים צריכים אז לדעת מתורה מיוחדת כדי להנצל מהם, וע"כ לא היה לו ברירה אחרת כי אם ללכת תחילה ללמוד י"ד שנים בבית מדרשו של עבר ולקנות ממנו תכסיסי מלחמה כיצד ניתן לגור בסביבה של רשעים ולהחזיק בדרך הישר.

יעקב אבינו מסר ליוסף את תורת הגלות המיוחדת

ובזה מובן מש"כ להלן בפר' וישב (בראשית לז, ג) 'וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקונים הוא לו', ורש"י שם פי' בשם אונקלוס 'כי בר חכים הוא ליה, כל מה שלמד משם ועבר מסר לו'. ולכאורה מ"ט נקט שם ועבר, הלא קיבל תורה גם מפי אברהם ויצחק ומדוע מסר ליוסף דווקא מה שקיבל משם ועבר. אלא הטעם הוא דכיון שידע יעקב ע"י רוח הקודש שיצטרך יוסף בנו לרדת לארץ מצרים מקום הקליפות והטומאה, ולהיות שם כ"כ הרבה שנים לבדו ויעמוד בפני נסיונות קשים מאד, על כן לימד אותו תחילה את כל התורה המיוחדת - תורת הגלות אשר קנה בבית מדרשם של שם ועבר לפני לכתו ללבן, כדי שיהיה לו את הכוחות ללחום כנגד כל הרע ויוכל להשאיר בצדקתו הטהורה. (ואף שידע יעקב שיוסף צריך לרדת למצרים עכ"ז התאבל עליו ימים רבים משום שהשבטים אמרו לו 'טרף טרף יוסף', וחשב שחיה רעה אכלתהו) אמנם האחים השבטים הק' לא ידעו את הסיבה הנכונה מדוע לומד יעקב יותר תורה עם יוסף מאשר עמם, על כן נתקנאו בו, אך הם לא ידעו כי הם אינם צריכים לדעת את התורה באופן זה, ורק יוסף שצריך לירד למצרים לבדו לפני יעקב ובניו, הוא אשר מוכרח לדעת תורה זו.

ואח"כ כשירדו השבטים למצרים יעקב אבינו שלח את יהודה לפניו לתקן לו בית תלמוד, ללמד שם את מסורת האבות, אבל את התורה המיוחדת של הגלות זאת למד רק עם יוסף ממה שקיבל מבית מדרשם של שם ועבר.

שיעור הלכה

הלכות פת עכו"ם (י)

טעם האיסור של פת עכו"ם

כתב המחבר (שו"ע יורה דעה סימן קי"ב סעיף א') אסרו חכמים לאכול פת של עממים [עובדי עבודה זרה] משום חתנות.

החשש של חתנות היינו שמא יבואו לקריבות עם הגויים ויבואו להתחתן עמהם. וזה לשון הלבוש (עטרת זהב קי"ב א') 'כדי להבדיל אותנו מן העמים בתכלית ההבדלה כדי שלא נתערב ונרגיל עצמינו עמהם, וע"י כך ימשכו הלבבות וקירוב דעתם אלו לאלו ויבואו להתחתן עמהם, הילכך לא אסרו אלא דברים הממשיכים לבות בני אדם ומצויים ביותר כמו פת גוים וכו'.

גזרה זו על פת עכו"ם אינה בכלל הגזירה על בישול עכו"ם, וחז"ל לא גזרו על שניהם בפעם אחת. ולפי רוב הראשונים (עי' תוספות במסכת עבודה זרה דף לז: ד"ה והשלכות) מתחילה גזרו חז"ל רק על בישול עכו"ם, כי הבינו שבבישול יש יותר חשש שיבואו לידי חתנות מאשר בפת, ורק אח"כ הוסיפו תלמידי שמאי והלל וגזרו גם על פתן של עובדי כוכבים (ודלא כהרמב"ן ע"ז לה: שסבר שמתחילה גזרו על הפת ואח"כ על בישוליהם). ולפיכך מצינו שהקילו בכמה דברים בפת עכו"ם יותר מבבישול, והטעם בזה כתב הש"ך (סק"ו) משום דעל הפת יחיה האדם, ונקרא חיי נפש.

בכלל האיסור גם עמים שאינם עובדים

עבודה זרה, וגם כשאין חשש חתנות

והנה מה שכתוב המחבר פת של עכו"ם הוא לאו דווקא עובדי עבודה זרה, דכל הגויים הם בכלל האיסור, כיון שהאיסור אינו מצד עבודה זרה אלא מצד חתנות כמבואר להדיא בפוסקים (פרי תואר סק"ג, פמ"ג שפתי דעת סק"ב).

והרמ"א (סעיף א') מוסיף כאן 'ואפילו במקום דליכא משום חתנות אסור'. וכגון גוי שאין לו בת גם כן אסור, דלא פלוג רבנן.

דין פת של ישראל מומר ומחללי שבת בפרהסיא

ולגבי ישראל מומר, וה"ה מחלל שבת בפרהסיא דדינו כמומר לענין סתם יינם, אשר אסור את היין במגעו כמבואר בשו"ע (יור"ד קכ"ד, סעיף ח'), הנה הפתחי תשובה (סק"א) הביא דברי התפארת למשה (ק"ג ס"ט), שכתב דפת של מומר מותר, דאין כאן חשש של חתנות, דהרי מותר לישא בתו או בנו.

[וכפי אשר הדבר מצוי מאד בדורנו, אשר בנים של מחללי שבת גמורים חוזרים בתשובה שלימה ושומרים תורה ומצוות, ומתחתנים עמם כדת משה וישראל]

וכן נוטה להקל האגרות משה (יור"ד ח"ב, סו"ס מ"ה) שפת של ישראל אשר אפוא פועלים ישראל מחללי שבת בפרהסיא מותר, כיון שאין להם דין עכו"ם לענין זה, דאין כאן חשש של חתנות.

אבל הרבה אחרונים מחמירים בזה (שו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' רפ"א, תשובות מהר"י אסאד יור"ד סי' לא, מנחת יצחק ח"ג סי' ע"ג, תשובות והנהגות ח"א סי' ת"ע) כמו ביין, וכמו שלגבי יין נזהרים שלא יגעו בזה מחללי שבת בפרהסיא, כך גם לגבי פת מחמירים בזה שלא יאפו מחללי שבת בפרהסיא.

וכ' האחרונים שאפילו תינוק שנשבה שלא נתחנך לתורה, שלכאורה היה מקום לומר שאולי אין נכנסים בגדר מומר, מ"מ אם דר בין יהודים שומרי תורה, ורואה בחיי היום יום יהודים ששומרים תורה ומצוות, אינו נכנס לגדר 'תינוק שנשבה', ויש לו דין של מומר, וכל האיסורים נוהגים גם בו.

עיסה של ישראל שאפאה עכו"ם

הרבה אנשים טועים בענין פת עכו"ם, דחושבים שכל האיסור הוא רק כשהעיסה הוא של העכו"ם, אבל האמת אינו כן, אלא אפילו אם העיסה הוא של ישראל ואין שום חשש כשרות, מ"מ אם אפאה עכו"ם

אסור. וכך נפסק בשו"ע (יור"ד קי"ב סעיף י"א) שאפילו אם העיסה של ישראל, מ"מ אם העכו"ם אפה זאת אסור לאכול את הפת.

ואמנם לקנות פת מנחתום עכו"ם מצינו להלן שיש בזה היתר משום חיי נפש, וגם משום שהנחתום אופה את הפת כדי למכור לכל ואין בלקיחת הפת אצלו משום קירוב הדעת כ"כ. אבל היכא דהעיסה היא של ישראל ועושה את כל ההכנה, ורק נותן מלאכת האפיה לגוי, בוודאי חמור טפי, כי אין כאן שום היתר של חיי נפש, מאחר שיכול הישראל לעשות האפיה בעצמו.

איזה דברים נקראים פת לענין זה

הטור (יור"ד קי"ב) מביא בשם אביו הרא"ש (בתשובות) וכן נפסק כאן בשו"ע (סעיף א'), שלא אסרו משום פת עכו"ם רק דברים הנעשים מחמשת מיני דגן - חיטין, שעורין, כוסמין שבולת שועל ושיפון, אבל פת הנעשית מדברים אחרים כגון אורז דוחן וקטניות לא גזרו חז"ל על זה משום פת עכו"ם.

אכן צריך לדעת שרק משום פת עכו"ם לא גזרו, אבל משום בישולי עכו"ם גזרו על כל מיני מאכל, ולכן מוסיף הרמ"א דההיתר בפת של קטניות ואורז הוא רק אם אינו עולה על שולחן מלכים, אבל אם עולה על שולחן מלכים אסור מצד בישולי עכו"ם.

פת הבאה בכיסנין – מיני מזונות

פת הבאה בכיסנין, שמברכים עליו בורא מיני מזונות, גם זה בכלל איסור פת עכו"ם. כמבואר בדברי הרמ"א (סעיף ו') וז"ל: 'ואותן נילו"ש שקורין קיכלי"ך או מיני מתיקה שקורין לעקו"ך הם בכלל פת'. והטעם כותב הטורי זהב (סק"ו) כיון דאם קבע עליהם סעודה מברך המוציא, ע"כ דינם כפת ממש.

פת פלטר

פת שקונים אצל הנחתום, הנקרא בלשון הגמרא והפוסקים **פת פלטר**. כתב המחבר (יור"ד ק"ב סעיף ב') וז"ל 'יש מקומות שמקילין בדבר ולוקחים פת מנחתום העכו"ם וכו'.

הנה מצינו בירושלמי (שביעית ח' ד', שבת א' ד', ע"ז ב' ח') שהחכמים הקילו בזה והתירוהו מפני חיי נפש. ומבואר ברשב"א הטעם כי אין כאן קריבות, כי הנחתום אופה לחם כדי למכור לכל האנשים, ואינו אופה במיוחד עבור הקונה הזה. ואפילו אם האופה מכיר את הישראל שקונה אצלו, מ"מ אינו עושה זאת במיוחד בשבילו, וממילא אין בלקיחת פתו קירוב דעת כל כך, משא"כ פת עכו"ם שלוקחים אצל בעל הבית.

ונחלקו בזה המחבר והרמ"א (שם, סעיף ב'), דלהמחבר מקילין לקנות פת אצל נחתום גוי רק במקום שאין שם נחתום ישראל, דאז הוי שעת הדחק. אך הרמ"א מביא י"א שמותר לקנות פת פלטר אפילו במקום שפת ישראל מצוי, דכשהתירו זאת התירו בכל אופן. והש"ך (סק"ט) כותב שכן נתפשט המנהג להקל כשיטה זו. ומיהו כתב עוד שם דבכל זאת יש להזהר ולהחמיר כדעת המחבר בכל ימות השנה שלא לאכול פת פלטר במקומות שמצוי שם פת ישראל.

ובוודאי במקומותינו שפת ישראל מצוי בכל מקום, צריך להזהר בזה מאד. ועי' בערוך השולחן (יור"ד ק"ב סעיף י"ג) שכתב שבמדינתנו נזהרים בזה מאד כל ימות השנה, ואין קונים פת פלטר כלל.

עשרת ימי תשובה, ולכבוד שבת ויו"ט

ומ"מ גם המקילין בזה כל ימות השנה, מ"מ בעשרת ימי תשובה נזהרים שלא לאכול פת עכו"ם כנפסק בשו"ע (או"ח סימן תר"ג).

ובמשנה ברורה הלכות שבת (סימן רמ"ב סק"ו) כתב (בשם המג"א וח"א ושאר אחרונים) דאפילו הנוהגין לאכול פת פלטר של אינו יהודי בחול, מ"מ בשבת ויו"ט נכון לזהר שלא לאכול כי אם מפת ישראל מפני כבוד השבת ויו"ט.

